

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 04.12.2020
Vår ref.: 201707968-300
Arkiv: 517
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Magnus Tandberg Holth og Petter Glorvigen

Vardafjellet vindkraftverk - Oversendelse av klage på vedtak av 23.10.2020

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fattet den 23.10.2020 vedtak om retting og stans for Vardafjellet vindkraftverk i Sandnes kommune i Rogaland. Vedtaket ble fattet på bakgrunn av forstyrrelser på TV-signaler i området. Vedtaket av 23.10.2020 gikk ut på etablering av nærmeste bestemte permanente og midlertidige løsninger, og at turbin 1 og 3 skulle stanses dersom de midlertidige løsningene ikke var på plass innen 06.11.2020 kl. 12:00.

Det er ikke fremmet krav om utsatt iverksettelse. NVE har derfor ikke tatt stilling til det. Klagen er gitt innen klagefristen og tilfredsstillende de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. NVE har forberedt klagen i tråd med forvaltningsloven § 33.

Vi kan ikke se at klagen gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 23.10.2020. Klagen oversendes derfor til Olje- og energidepartementet (OED) for endelig avgjørelse.

1 Bakgrunn for saken

1.1 Saken frem til vedtaket av 23.10.2020 ble påklaget

Vilkår 20 i gjeldende anleggskonsesjon for Vardafjellet vindkraftverk lyder:

Dersom vindkraftverket medfører redusert kvalitet på radio- og TV-signaler for mottakere i nærområdet skal konsesjonæren i samråd med Norkring AS iverksette nødvendige tiltak. Nødvendige tiltak skal dokumenteres og forelegges NVE innen anleggsstart. NVE kan kreve tredjeparts verifikasjon av hva som er nødvendige tiltak.

NVE har siden 20.09.2020 mottatt totalt fire bekymringsmeldinger fra beboere i Vardafjellet vindkraftverks nærområde om at vindturbinene forstyrrer TV-signaler og 4G/internett-tilgang, etter at testing av turbinene var igangsatt. Norges Televisjon AS (NTV), som har konsesjon for utbygging og drift av det digitale bakkenettet for TV, mottok også lignende bekymringsmeldinger, og videreformidlet dette til NVE i epost av 25.09.2020.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Den 30.09.2020 sendte NVE varsel om at vi vurderte å treffe vedtak om retting og stans, dersom konsesjonær ikke la frem en plan for avbøtende tiltak for å utbedre TV- og radiosignaler for berørte sluttbrukere innen 16.10.2020. Den 14.10.2020 ble denne fristen utvidet til 20.10.2020, etter at konsesjonær ba om ekstra tid til å komme frem til egnede midlertidige tiltak.

Den 20.10.2020 mottok NVE konsesjonærs tiltaksplan og kopi av Telenors rapport om dekningsberegninger og målinger av det digitale bakkenettet rundt Vardafjellet vindkraftverk. NVE er kjent med at også NTV har mottatt konsesjonærs tiltaksplan. NVE har mottatt NTVs vurderinger av forstyrrelsene og hvordan dette bør håndteres, blant annet i epost av 25.09.2020 og 16.10.2020 og i brev av 13.10.2020. NVE har også mottatt kopi av NTVs utkast til avtale mellom NTV og konsesjonær om gjenoppretting av tilgang til TV-signalene. NVE mener selve avtalen er et privatrettslig forhold, og har ikke vurdert det nærmere innholdet i avtalen.

Den 23.10.2020 fattet NVE vedtak om retting og stans. Vedtaket hadde hjemmel i energiloven § 10-1 første ledd første punktum, og lyder:

- *Konsesjonær skal i samarbeid med NTV snarest mulig etablere to nye permanente DTT-sendestasjoner for å sikre sluttbrukere tilgang til det digitale bakkenettet.*
- *Konsesjonær skal i samarbeid med NTV snarest mulig etablere midlertidige løsninger som bredbånd eller satellitt for sluttbrukere som er berørt av interferens fra vindkraftverket. Midlertidige løsninger skal være på plass innen 06.11.2020 kl. 12:00. De midlertidige løsningene skal fjernes når de permanente DTT-sendestasjonene er operative.*
- *Dersom de midlertidige løsningene for sluttbrukerne ikke er på plass innen 06.11.2020 kl. 12:00 skal konsesjonær umiddelbart stanse turbin 1 og 3. Turbinene skal være avstengt frem til midlertidige løsninger er etablert hos sluttbrukerne som er berørt av interferens. NVE kan pålegge ytterligere stans av turbiner dersom stans av turbin 1 og 3 ikke er tilstrekkelig for å gjenopprette TV-signalene.*

Midlertidige løsninger for sluttbrukere var ikke på plass innen 06.11.2020 kl. 12:00. Turbin 1 og 3 ble dermed stanset til pålagt tidspunkt. Dette ble bekreftet i epost av 06.11.2020 (NVE ref: 201707968-284).

Etter at turbin 1 og 3 ble stanset, fortsatte NVE å motta bekymringsmeldinger om forstyrrelser av TV-signalet. Derfor fattet NVE vedtak om stans av alle turbinene ved Vardafjellet vindkraftverk den 13.11.2020 (NVE ref 201707968-290)..

Samme dag som vedtak av 13.11.2020 ble fattet, klaget VVAS på vedtak av 23.10.2020.

1.2 Etter at vedtaket av 23.10.2020 ble påklaget

Den 19.11.2020 (NVE ref. 201707968-301) sendte VVAS dokumentasjon til NVE som viser at VVAS i januar 2019 henvendte seg til Telenor for å få en vurdering av hvilke virkninger etablering av Vardafjellet vindkraftverk, med endelig utbyggingsløsning, vil kunne ha for radio- og TV-signaler. Oppsummert svarte Telenor at endelig utbyggingsløsning ikke vil ha noen innvirkning på Telenors radiolinjer i området, og sendte henvendelsen videre til NTV for vurdering av virkning på TV-signaler. NVE har ikke mottatt dokumentasjon på ytterligere korrespondanse.

I samme oversendelse av 19.11.2020, oversendte VVAS resultater fra målinger av TV-signaler ved alle husstander som har meldt om forstyrrelser. Målingene er gjort med samtlige turbiner i vindkraftverket stanset. VVAS mener disse dokumenterer at TV-signalene i området ikke er av tilstrekkelig kvalitet uten påvirkning fra vindkraftverket.

I vedtak av 13.11.2020, der NVE påla stans av alle turbinene ved Vardafjellet vindkraftverk, står det i pkt 3, 4 og 5:

- *Konsesjonær kan starte enkeltturbiner eller kombinasjoner av turbiner i en begrenset periode i ukedager. Dette for å kunne gjennomføre målinger i den hensikt å identifisere hvilke turbiner som skaper interferens.*
- *Konsesjonær skal utarbeide forslag til måleprogram. Måleprogrammet skal forelegges NVE før målingene kan starte. Måleprogrammet skal utarbeides og gjennomføres av fagkyndig personell.*
- *Resultatet av målingene skal forelegges NVE. Dersom målingene dokumenterer at enkelte turbiner ikke skaper interferens, kan disse settes i drift*

Den 23.11.2020 forela VVAS måleprogram i henhold til vedtak av 13.11.2020 for NVE. NVE ga i epost av 30.11.2020 tilbakemelding på måleprogrammet (NVE ref.: 201707968-309).

2 Klagen

VVAS har kun klagd på NVEs vedtak av 23.10.2020. NVE har ikke mottatt klage på vårt vedtak av 13.11.2020. NVE viser samtidig til at det er en nær sammenheng mellom disse to vedtakene. Utfallet av klagesaken vil derfor også kunne få betydning for gyldigheten av vedtaket av 13.11.2020.

2.1 VVAS' klage på vedtak av 23.10.2020

VVAS anfører at NVEs vedtak av 23.10.2020 er ugyldig, og ber om at NVE omgjør vedtaket. VVAS anfører at dette spesielt gjelder vedtakets første kulepunkt om at konsesjoner «i samarbeid med NTV snarest mulig [skal] etablere to nye permanente DTT-sendestasjoner for å sikre sluttbrukere tilgang til det digitale bakkenettet». VVAS anfører følgende:

- NVEs vedtak bygger på uriktig grunnlag med hensyn til TV-signalstyrken i området før oppstart av vindkraftverket.
- Flere av mottakerne har antenne rettet mot gal sender.
- Vedtaket er uforholdsmessig tyngende sett opp mot den konkrete ulempen som vedtaket søker å avbøte.

VVAS anfører at det opprinnelige TV-signalnivået ikke oppfylte de nødvendige nivåene for direkte eller reflekterte TV-signaler for alle relevante sendere i området. VVAS anfører at det er urimelig å bli pålagt å tilbakeføre TV-signalet til et nivå som ikke forelå før vindkraftverket ble etablert.

VVAS presenterer i klagen enkelte tiltak, slik som retningsjustering av ansetter, optimal plassering og installasjon av signalforsterkere, som de mener sannsynligvis vil løse problemer med TV-mottak på en permanent måte for et stort flertall av de berørte sluttbrukerne. VVAS sier de ikke er villig til å undertegne «en tilsynelatende forbeholdsløs og økonomisk omfattende avtale med kostnader i størrelsesorden kr -11-12 millioner kroner over hele prosjektets levetid, når det kan se ut til at det samme resultatet kan oppnås innen kortere tid og til en brøkdel av kostnaden» ved å implementere løsningene nevnt ovenfor.

VVAS skriver videre at de er villig til å forplikte seg til et begrenset beløp som vil være et bidrag til kostnadene for nødvendig sendeutstyr montert på eksisterende kommunikasjonsmaster. VVAS skriver at dette eventuelt tilbys som en minnelig løsning, og ikke innebærer en aksept for at vindkraftverket har hatt betydelig innvirkning på TV-signalstyrken i området. VVAS skriver at NTV har motsatt seg ethvert

forslag om en midlertidig løsning for brukerne før VVAS signerer en avtale utarbeidet av NTV. VVAS anfører at avtalen bygger på et sviktende teknisk faktum, er ubalansert og ikke kan signeres i foreliggende form.

VVAS anfører at NVEs vedtak feilaktig bygger på en forutsetning om at TV-signalkvaliteten i området var i henhold til krav før vindkraftverket ble etablert. VVAS anfører at det ikke kan være deres ansvar å bekoste tiltak som sikrer et TV-signalnivå som ikke forelå i utgangspunktet.

VVAS anfører videre at det dreier seg om maksimalt 10-11 husstander som er påvirket av signalproblemer. VVAS anslår at det, etter gjennomføring av enkle tekniske tiltak, kan være snakk om så få som 1-3 husstander som fremdeles kan ha signalproblemer. VVAS anfører at kostnadene ved den skisserte løsningen med etablering av to permanente DTT-sendestasjoner overstiger det som er en rimelig nytte av tiltak, og at NVEs vedtak også på dette grunnlaget er ugyldig.

2.2 NTVs kommentarer til VVAS' klage

NVE oversendte VVAS' klage til NTV for eventuelle kommentarer i e-post av 16.11.2020. NVE mottok NTVs kommentarer til klagen i e-post av 27.11.2020. NTVs kommentarer kan oppsummeres slik:

NTV er ikke enig med VVAS' anførsel om at NVEs vedtak bygger på et uriktig grunnlag. NTV mener det er en feil påstand at mottakerne har antenne rettet mot gal sender. NTV mener at mottaket av TV-signaler var stabilt og godt før vindkraftverket ble satt i drift. NTV skriver at det ikke hjelper å installere en antenne med effektforsterker hvis mottaket av TV-signaler er ødelagt.

NTV anfører at alle som i dag bor i området med dekning fra det DTT-nettet skal ha dekning også i fremtiden, uavhengig av vindkraftutbygging. NTV skriver at signalene må gjenopprettes dersom vindkraftanlegget forstyrrer signalet, og at ekomsignaler i luften ikke er mindre beskyttet enn ekomsignaler i en fiber i bakken.

NTV skriver at anleggsbidraget for sendere på to stasjonspunkter i denne saken har et prisestimat på 2 – 2,4 MNOK som en engangsinnbetaling. Driftskostnadene for de to nye sendestasjonene i hele konsesjonsperioden for DTT-nettet vil være på omtrent 3 – 3,5 MNOK. NTV skriver at andre vindkraftkonsesjonærer har signert tilsvarende avtale som den som har blitt tilbudt VVAS.

NTV har vist til OEDs vedtak av 24.03.2020 om Haram vindkraftverk, blant annet om at en midlertidig eller permanent løsning som sikrer tilgang til DTT-signalet skal være på plass «*snarlig, og normalt innenfor fem virkedager*».

3 NVEs vurdering av klagen

3.1 Uenighet om tilstanden før vindkraftverket ble satt i drift

NVE forstår saken slik at det nå er uenighet mellom VVAS og NTV om DTT-nettets dekning i vindkraftverkets nærområder uavhengig av vindturbinene. VVAS viser til egne målinger som de mener dokumenterer at signalene var svake før vindkraftverket ble etablert. NTV viser til sine målinger, og anfører at dette er dokumentasjon på at TV-signaler i utgangspunktet er av tilstrekkelig kvalitet.

NVE mener DTT-nettet i området har gitt stabile TV-signaler før vindkraftverket ble etablert. Bekymringsmeldinger om forstyrrelser begynte å komme til både NVE og NTV først etter at testing av turbinene tiltok, og NTV rapporterer om kunder som har benyttet seg av tilbudet siden det ble etablert i 2007. I vedlegget som følger NTVs kommentarer til klagen konkluderes det også med følgende:

«I områdene hvor sluttbrukere har varslet om forstyrrelser og bortfall av TV signaler er konklusjon at når turbinene er avslått er kvalitet på signalene gode og stabile, mens når turbinene er i drift/rotorbladene går rundt vises det tydelige at kvalitet på signalene påvirkes klart av rotasjonen på turbinene, og gjør at kvaliteten går under terskelverdien slik at TV bildet fryser og/eller faller bort. Det er ingen tvil om at forstyrrelsene stammer fra vindturbinene i områdene som er målt».

NVE viser til at VVAS i brev datert 20.10.2020 har uttalt følgende:

«Det synes klart at situasjonen som har oppstått skyldes oppstart vindkraftverket generelt, og noen enkeltturbiner spesielt. VVAS erkjenner derfor ansvar for situasjonen og vil gjøre det som er nødvendig for å løse den, både på kort og lang sikt, i dialog med NTV og basert på funnene i Telenor-rapporten.»

Telenor-rapporten datert 20.10.2020 underbygger konklusjonen om at turbinene på Vardafjellet vindkraftverk forstyrrer mottaket av TV-signaler. Vi viser blant annet til pkt. 14 *Oppsummering og konklusjoner* i Telenor-rapporten.

NVE mener saken på vedtakstidspunktet var tilstrekkelig utredet for å kunne fastslå at vindturbinene på Vardafjellet vindkraftverk forstyrret mottaket av TV-signaler. NVE mener derfor at vedtaket ikke ble fattet på uriktig faktisk grunnlag. NVE mener at det heller ikke har kommet frem nye opplysninger etter at vedtaket av 23.10.2020 ble fattet som skulle endre vår konklusjon.

NVE viser videre til at VVAS i ettertid har utarbeidet et måleprogram for å identifisere hvilke turbiner som skaper interferens. NVE mottok dette måleprogrammet 23.11.2020, og ga tilbakemelding på måleprogrammet i e-post av 30.11.2020. Vi forutsetter at VVAS også holder OED underrettet om hvilke resultater som fremkommer i måleprogrammet, ettersom dette har betydning for grunnlaget for OEDs klagebehandling. NVE går ut fra at resultatene fra måleprogrammet også vil kunne gi svar på om noen av antennene hos sluttbruker er vendt i gal retning.

3.2 Etablering av to nye DTT-sendestasjoner som permanente avbøtende tiltak

VVAS skriver at deres klage særlig gjelder NVEs vedtak om etablering av to nye permanente DTT-sendestasjoner, jf. første punkt i vedtak av 23.10.2020:

«Konsesjonær skal i samarbeid med NTV snarest mulig etablere to nye permanente DTT-sendestasjoner for å sikre sluttbrukere tilgang til det digitale bakkenettet.»

NVE mener adgangen til hvilke avbøtende tiltak NVE kan fatte vedtak om, må ta utgangspunkt i NVEs konsesjonsvilkår om TV-signaler. For Vardafjellet vindkraftverk lyder konsesjonsvilkår 20 slik:

«Dersom vindkraftverket medfører redusert kvalitet på radio- og TV-signaler for mottakere i nærområdet skal konsesjonæren i samråd med Norkring AS iverksette nødvendige tiltak. Nødvendige tiltak skal dokumenteres og forelegges NVE innen anleggsstart. NVE kan kreve tredjeparts verifikasjon av hva som er nødvendige tiltak.»

Hva som er et «nødvendig tiltak», må avgjøres konkret i den enkelte sak. NVE la i denne saken stor vekt på at etablering av to nye DTT-sendestasjoner ville gjenopprette signalene i DTT-nettet i området. NVE la videre stor vekt på NTVs opplysninger om at sendestasjonene ville kunne etableres innen omtrent seks uker. NVE mener dette er relativt kort tid, særlig sett i sammenheng med at det var usikkert om fiber kunne leveres i det samme området innen rimelig tid.

NVE la videre stor vekt på at både VVAS og NTV i denne saken var enige om at etablering av to nye DTT-sendestasjoner var mulig som en permanent løsning. NVE la i vedtaket til grunn at etableringen av to nye DTT-sendestasjoner var den foretrukne løsningen mellom partene. Vi viser til at VVAS i brev av 20.10.2020 uttalte følgende:

«1. Permanent løsning

a) Med referanse til funnene etter Telenor-målingene, foreslår NTV i sitt brev til NVE å løse problemet ved å etablere to nye sendestasjoner, en for Sørredalen og en for Noredalen, gjennom bruk av to eksisterende mobil stasjoner som kan anvendes, under forutsetning av at det er plass på stasjonene.

VVAS foreslår at en slik løsning iverksettes så snart som mulig.»

På bakgrunn av dette, konkluderte NVE med at etablering av to nye DTT-sendestasjoner i denne saken var et «*nødvendig tiltak*» i henhold til konsesjonsvilkår 20.

NVE kan ikke se at det har kommet inn dokumentasjon i saken som endrer vår oppfatning av at etablering av to nye DTT-sendestasjoner er det minst inngripende permanente tiltaket mot interferens på TV-signalene. NVE mener derfor at det ikke er grunnlag for å si at vedtaket er uforholdsmessig.

Vi kan ikke se at VVAS har fremlagt alternative permanente løsninger som avbøter forstyrrelsen for alle de berørte sluttbrukerne. Tiltakene som VVAS fremlegger i klagen er etter NVEs mening å betegne som midlertidige tiltak for å tilbakeføre TV-signalene hos enkelte sluttbrukere. Tiltakene adresserer ikke problemet med at noen sluttbrukere fremdeles ikke vil kunne få tilgang til TV-signal gjennom DTT-nettet.

NVE viser til at det er NTV som driver DTT-nettet. Vi mener derfor at installasjon av de nye DTT-senderne må skje i samarbeid med NTV.

3.3 Stans av turbiner som midlertidig tiltak

På vedtakstidspunktet 23.10.2020, la NVE til grunn at det var enighet mellom VVAS og NTV om hvilke permanente og midlertidige løsninger som skulle gjennomføres. Ettersom sluttbrukerne allerede hadde hatt forstyrrelser på TV-signaler over en lengre periode, og at de midlertidige løsningene ikke ville være tidkrevende å etablere, satte NVE en kort frist for etablering av midlertidige løsninger. Fristen ble satt til 06.11.2020, dvs. to uker etter at vedtaket ble fattet.

Ettersom partene ikke kom til enighet innen fristen, ble turbin 1 og 3 stanset i henhold til vedtakets punkt 3. Basert på de opplysningene NVE hadde på vedtakstidspunktet, ble dette vurdert å være den eneste alternative midlertidige løsningen som ville kunne gjenopprette TV-signalene hos sluttbrukerne. NVE har senere utvidet vedtaket om stans til å gjelde alle vindturbinene, frem til alternative løsninger er på plass, jf. vedtak av 13.11.2020.

NVE mener dette midlertidige tiltaket også ligger innenfor det NVE har myndighet til å pålegge med hjemmel i konsesjonen og energiloven § 10-1 første ledd første punktum. Stans av turbiner er, i mangel av en annen løsning, det eneste midlertidige tiltaket som gjenoppretter mottaket av TV-signaler i Sørredalen og Noredalen. NVE har videre, i vedtak av 13.11.2020, presisert at VVAS kan starte opp de turbinene som ikke medfører forstyrrelse på TV-signalene. NVE mener derfor at stans av turbiner som et midlertidig tiltak heller ikke er et uforholdsmessig inngripende tiltak mot VVAS.

3.4 VVAS' tidligere kommunikasjon med Telenor og NTV om interferens

NVE konstaterer at VVAS dokumenterer at de kontaktet Telenor i januar 2019 for å få en vurdering av endelig utbyggingsløsnings mulige påvirkning på radio- og TV-signaler. Vi støtter VVASs vurdering om at de har tatt initiativ for å utrede mulige virkninger for signalene. Vi har likevel ikke gjort noen vurderinger av om dette påvirker ansvarsforholdet i saken.

3.5 NVE mener vedtaket er gyldig

NVE mener det ikke foreligger grunnlag for å konkludere med at vårt vedtak av 23.10.2020 er ugyldig. Vi mener vedtaket er bygd på riktig faktisk grunnlag. Videre mener vi at vedtaket ikke er uforholdsmessig tyngende. Vi mener de aktuelle tiltakene har blitt pålagt som følge av en vurdering av faktum i saken, konsesjonen og adgangen til å pålegge tiltak etter energiloven § 10-1 første ledd første punktum. Vi mener de pålagte tiltakene ligger innenfor NVEs vedtaksmyndighet.

3.6 NTVs anførsler om avtaleforslaget

NVE merker seg at NTV i sine kommentarer til VVAS' klage har flere bemerkninger til rimeligheten av avtaleforslaget de har lagt fram. Det ligger utenfor vår myndighet å gå inn i konkrete avtaleforslag mellom to private parter.

NVE vil også bemerke at det ikke er relevant for vurderingen om andre vindkraftkonsesjonærer har signert en tilsvarende avtale med NTV. Det som er viktig for NVE i denne saken, er at VVAS og NTV kommer frem til en løsning som på best mulig måte gjennomfører de permanente og midlertidige løsningene de på forhånd var enige om at skulle gjennomføres.

4 NVEs konklusjon

NVE kan ikke se at det i klagen, eller senere, er kommet frem nye opplysninger som gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 23.10.2020. Klagene oversendes derfor til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse, jf. fvl. § 33. Alle sakens dokumenter er tilgjengelige for departementet gjennom internettløsningen SeDok.

Med hilsen

Ingunn Åsgard Bendiksen
direktør

Øyvind Leirset
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Gunnulf Åreskjold
Jan Kåre og Irene Sjødin
Nils Ove Nordland

Nordisk Vindkraft AB v/Kalle Hesstvedt
Norges Televisjon AS
Norges Televisjon AS v/Trude Malterud
SANDNES KOMMUNE
Tor Øyvind Syvertsen
VARDAFJELLET VINDKRAFT AS